

Narodi želijo sami odločati o lastni usodi

Dne 1. septembra je poteklo natančno 50 let, odkar so vojaške enote Hitlerjeve Nemčije vdrle na Poljsko, s čimer se je začela druga svetovna vojna. V skladu s pogodbo, ki sta jo bili podpisali marca leta 1939, sta Velika Britanija in Francija napovedali vojno Nemčiji. Spopad je torej takoj zadobil širšo razsežnost.

Vse leto 1939 je Hitlerjeva Nemčija nadaljevala s spreminjanjem političnega zemljevida Evrope. Potem ko si je leto prej priključila Avstrijo, so njene čete v mesecu marcu vdrle na Češko, ki je postala nemški protektorat, medtem ko je bila Slovaška proglašena za neodvisno državo pod zaščito Nemčije. Francija in Velika Britanija sta morali ugotavljati, da je bil sporazum, dosežen leto prej na pogovorih v Münchnu, dejansko prevara, zaradi česar sta se obvezali, da bosta nudili pomoč Poljski. Romuniji in Grčiji, če bi prišlo do napada na njihovo suverenost.

Mussolinijeva Italija je aprila leta 1939 zasedla Albanijo, medtem ko je Hitler zahteval od Poljske, naj odstopi ozemlje, ki je potrebno za koridor proti Vzhodni Prusiji, kar je Poljska odbila.

Samo dober teden dni pred napadom na Poljsko pa je svet iznenadila vest, da je bil v Moskvi podpisan sporazum med Nemčijo in Sovjetsko zvezo (v Stalinovi prisotnosti sta go podpisala zonanja ministra Molotov in Ribbentrop), vsebina katerega postaja prav ob 50-letnici začetka svetovnega spopada predmet največje pozornosti široke javnosti. V sovjetski prestolnici sta Nemčija in Sovjetska zveza 23. avgusta pred 50 leti podpisali nenapadno pogodbo, ki naj bi veljala 10 let, se dogovorili, da se bosta posvetovali o vseh vprašanjih, ki zanimajo obe državi, in da bosta na miren način odpravljali morebitne nesporazume. Pakt Hitler - Stalin pa je vseboval tudi tajni protokol — ta je zdaj predmet posebne pozornosti — ki je določal vplivnostna področja v vzhodni Evropi. Šlo je dejansko za uvod v razkosanje Poljske, za priključitev Litve, Estonke in Letonske Sovjetski zvezi ter za priključitev Besarabije oziroma Moldavije, kar se je zgodilo še isto leto oziroma leto kasneje.

Ne glede na kasnejši razvoj dogodkov, saj so prav narodi Sovjetske zveze plačali največji davek v boju proti Hitlerjevi Nemčiji, ki je niti dve leti kasneje (junija 1941) prelomila dano besedo in napadla

dalje na 3. strani ■

Rekordna udeležba na Dragi '89

Tudi letošnji študijski dnevi Draga '89 so bili uglaseni na tradicionalne teme, ki se ciklično vračajo. Predavatelji so obravnavali vprašanje ideoloških bojov med manjšino, vprašanje odnosov med različnimi narodi, problem narodne sprave in sedanje družbene ter politične razmere v Sloveniji v odnosu do ostale Jugoslavije in Evrope.

Vreme ni bilo najbolj ugodno, edino v petek, 1. septembra, je bilo predavanje na prostem, ostala dva dneva pa v dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah. Zaradi prostorske stiske so številni udeleženci spremljali dogajanje po internem televizijskem zaslonu oziroma po ojačevalcih, ki so jih organizatorji postavili na dvorišču. Udeležencev je bilo veliko; šlo je v glavnem za ljudi iz matične domovine, za nekaj zvestih obiskovalcev iz zdomstva, in precejšnje število mladine iz Koroške. Posebno v nedeljo smo opazili nekaj več mladih obrazov kot sicer iz Trsta in Gorice.

Vprašanje ideoloških bojov med Slovenci v zamejstvu je bila tema uvodne okroglice mize. Vprašanje sta osvetlila profesorja Ivan Verč in Tomaž Simčič, medtem ko je bil tretji govornik, Ferruccio Clavara, odsoten zaradi bolezni. Okvirni naslov

predavanja je bilo vprašanje, ali je »manjšina — žrtev ideoloških bojov«. Oba predavatelja sta ugotavljala, da so ideološki boji prinesli slovenski narodni manjšini v Italiji dejansko veliko škodo v smislu učinkovitosti. Oba sta posredno ali neposredno ugotavljala, da je v mlajših generacijah vedno bolj občutena želja po enotnosti. Simčič je zato izrazil željo, da bi naša narodna skupnost za mejo stopila na pot novih narodnopolitičnih izbir, v duhu enotnega političnega nastopanja in idejno razvejanega kulturnega delovanja, v interesu boljšega jutri je zato nujno najti neko obliko sožitja.

Verč je ugotavljal, da doživlja družbeno in politično življenje pri nas neko mrtvilo, kajti zaradi ozkosti ideologij ni dialektike, to pa vodi v »blokirano mišljenje«. Zato se je zavzel, da bi znali posebno mlajšim generacijam posredovati tako vzgojo, da bi se izoblikovali v samozavestne in kritične osebe, ki so sposobne samostojno presojudati in torej odločati. Po tej poti pa se utrjuje tudi narodna zavest in torej obstoj.

Sobotno predavanje dr. Staneta Baha »O problemih in rešitvah v multikultural-
dalje na 2. strani ■

DEVINSKO - NABREŽINSKA, ZAHODNO KRAŠKA IN ZGONIŠKA SEKCIJA
SLOVENSKE SKUPNOSTI

prirejajo v Zgoniku

9. in 10. septembra 1989

Naš praznik

Spored:

Sobota, 9. septembra:

ob 15.00 odprtje kioskov in turnir v »BRIŠKOLI«

ob 19.30 nastop folklorne skupine »LA CLICA« iz Doline Aosta (v slučaju slabega vremena bo folklorna skupina nastopila v dvorani »A. SIRK« v Sv. Križu)

ob 20.30 ples z ansamblom Happy Day

ob 00.30 zaprtje kioskov

Nedelja, 10. septembra

ob 15.00 odprtje kioskov

ob 18.00 nastop mažoretke iz Ljubljane - Bežigrad

ob 19.00 politična govora

ob 20.30 ples z ansamblom Lojzeta Furlana

ob 00.30 zaključek praznika

Delovali bodo bogato založeni kioski z dobro kapljico

VABLJENI VSI SLOVENC!

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 10. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Krtak samovrtek.« Radijska igra (Aleksander Marodič). RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Prežgan-ka« — antologija humorja Borisa Kobala in Sergeja Verča; 12.40 Godbe na pihala; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na počitnice; 15.30 Počitniški rendez-vous; 17.00-18.30 Šport; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 11. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 »Muzejstvo na Slovenskem«; 9.15 Otroški kotichek: »Puša z dimnikom«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.15 Koncert Glasbene matice v stolnici sv. Justa v Trstu: hornist Zoran Lupinc, orglar Štefan Bembi; 12.00 Sonatina za glas in klavir; 12.40 Oktet Suha Katoliškega prosvetnega društva Drava v Žvabeku; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.45 Beležka; 15.30 Premišljevanja za današnji čas; 16.00 In ti, kam pojdeš v soboto zvečer?; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Izbor iz Kmetijskega tednika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 12. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Na počitnice; 9.15 Otroški kotichek: »Puša z dimnikom (Ernest Adamič); 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu; 12.00 Barvne sintonije; 12.40 Letošnji festival narodnozabavne glasbe v Števerjanu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.45 Kresničke; 15.30 Premišljevanja za današnji čas; 16.00 »Kulturnopolitiki« v kuhinji; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 »Magellanov oblak.« Nadaljevanje v osmih delih; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 13. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.15 Otroški kotichek: »Emil in detektiv« (Erich Kästner - Zora Tavčar); 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu; 12.00 Trst, mesto znanosti; 12.40 Folklorna glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.45 Beležka; 15.30 Iz zemlje gre v trto — o poeziji; 16.00 Pogled v restavratsko delavnico; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Dnevnik in spomini Staneta Kavčiča; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 14. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Krizem po svetu; 9.15 Otroški kotichek: »Emil in detektiv«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu; 12.00 Trst, mesto znanosti; 12.40 Mešani zbor Slavček iz Trbovelj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Premišljevanja za današnji čas; 16.00 Koroški portreti; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 15. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 V Evropi manjšin; 9.15 Otroški kotichek: »Emil in detektiv«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu; 12.00 Film in njegova vloga v naši družbi; 12.40 Folklorna glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.45 Beležka; 15.30 O tolmačenju otroške risbe; 16.00 Koncert za srce in orkester; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 16. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.15 Otroški kotichek: »Emil in detektiv.« 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert Glasbene matice v luteranski cerkvi v Trstu; 12.00 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 12.40 Moški zbor Fran Venturini od Domja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.45 Filmi na ekranih; 15.30 O tolmačenju otroške risbe; 16.00 Med zemljo in sanjami; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Rekordna udeležba na Dragi '89

■ nadaljevanje s 1. strani

nih družbah« je poslušalce seznanilo s tem, kako v Kanadi, kjer predavatelj živi in deluje, rešujejo odnose med različnimi narodi, ki živijo v tej severnoameriški državi. Podatki, ki jih je dr. Bah navajal, kažejo, da je Kanada odlično zakonsko uredila to vprašanje. Prav zato pa je bilo njegovo predavanje predvsem priložnost, da so diskutanti osvetlili probleme o mednarodnih odnosih in problemih v Italiji in Jugoslaviji ter v Evropi na splošno.

Nedeljsko jutranje predavanje o »Vizijah in mejah narodne sprave«, ki ga je imel duhovnik za Slovence v Münchnu dr. Branko Rozman, je bilo vsebinsko gledano objektivno in umirjeno. Slišali smo tudi nekaj stvarnih predlogov, kako naj bi na resnicoljuben in pristen način vendarle povedali resnico o tragičnih dogodkih, ki predstavljajo v narodu veliko psihološko breme. To breme pa je bilo zaslutiti predvsem v diskusiji. Opaziti je bilo generacijski prepad. Mlajši in tudi ne več rosnio mladi ljudje so problemom, ki so jih govorniki pri mikrofону načenjali, prisluhnili že s tolikšno odmaknjenostjo, da so nekateri ugotavljali, kako je to vprašanje narodne sprave dejansko nerešljivo, dokler so na eni in drugi strani osebna čustva še živa in razbolela.

Za popoldansko predavanje profesorja Franceta Bučarja na temo »Slovenija med Evropo in Balkanom« je vladalo precejšnje zanimanje, saj je dr. Bučar znan poznavalec in analitik teh razmer. Njegovo seciranje družbenih in političnih razmer v Sloveniji in Jugoslaviji je bilo natančno in argumentirano. Opozoril je na dogodke, ki kažejo na hude probleme znotraj slovenske družbe in njenega sedanjega vodstva. Opozoril je, da smo Slovenci kot narod ponovno postavljeni pod vprašaj, ali bomo preživeli. Svoj obstoj pa si bomo zagotovili le, če bomo dosegli dejansko suver-

nost. Kako se bodo stvari razvijale, pa bo seveda vprašanje nadaljnjih političnih izbir Zveze komunistov oziroma tega, kar si bodo znali in mogli Slovenci izboriti.

Letošnja Draga bi torej postala del zgodovine kot sicer zanimivo tridnevno srečanje na Opčinah, ki pa ni prerasl svojega že tradicionalnega obsega, če ne bi med nedeljsko popoldansko razpravo stopil k mikrofону Vinko Ošlak in v imenu iniciativnega odbora sporočil, da se je na Opčinah osnoval odbor za pripravo prvega Slovenskega svetovnega kongresa, to je organa, ki naj bi združeval predstavnike matične, zamejske in zdomske Slovenije, da bi skupno skušali reševati tista vprašanja, ki zadevajo uveljavitev in rast slovenskega naroda. Ustanovni občni zbor pa naj bi bil čez leto dni na prihodnji Dragi.

S predlogom, kateremu so dodali nekaj opomb, so se strinjali tudi predstavniki tako imenovane slovenske alternative, ki so pristopili k mikrofону in pozdravili pobudo in udeležence. To so bili predsednik Slovenske demokratične zveze dr. Hubert Požarnik, bivši predsednik prof. Dimitrij Rupel, predsednik Slovenske kmečke zveze Ivan Oman in v imenu Slovenskega krščanskega socialnega gibanja Lojze Peterle. Slednji je tudi povedal, da se slovenska alternativa pripravlja na skupno nastopanje na bližnjih volitvah v SR Sloveniji in da skušajo izoblikovati skupne načrte za volilno reformo. Zamisel o Slovenskem svetovnem kongresu je podprl tudi deželni svetovalec Slovenske skupnosti Brezigar, ki je dodal, da je treba nemudoma poprijeti za delo, če naj bi do prihodnje Drage postavili trdne temelje temu vseslovenskemu organu.

Prihodnja jubilejna, 25. izvedba Drage, bo zato po pričakovanju pomembno srečanje že zaradi napovedanega kongresa. Vprašanje pa je, kaj bodo naslednji meseci prinesli na slovenskem prizorišču doma in po svetu.

O krizi v deželni upravi

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je na zadnji seji obširno obravnavalo krizo šeststrankarske deželne večine. O njej sta poročala deželni tajnik Ivo Jevnikar in deželni svetovalec Bojan Brezigar. Po obsežni razpravi je tajništvo imenovalo delegacijo za pogajanja in stike s političnimi silami za rešitev krize. V njej so deželni tajnik, deželni svetovalec, deželni podtajnik Andrej Bratuž, deželni predsednik Marjan Terpin, deželni podpredsednik Rafko Dolhar, tržaški pokrajinski tajnik Miro Oppelt in goriški pokrajinski tajnik Mirko Špacapan. Ssk zastopa mnenje, da je treba obnoviti dosedanje šeststrankarsko koalicijo in prenoviti njen program, za katerega bo slovenska stranka vztrajala, da vsebuje dosledna stališča in stvarne obveze v korist slovenske narodnostne skupnosti.

Tajništvo je nadalje obravnavalo položaj v luči nove vlade in programskih smernic ministrskega predsednika Andreottia. Razpravljalo je tudi o odnosih med slo-

venskimi političnimi in družbenimi predstavniki v Italiji in poverila nalogo prej omenjeni delegaciji, da sprejme pobude za razčiščenje položaja.

Ssk je z zadovoljstvom vzela na znanje spodbudno sodelovanje v okviru zavezništva manjšinskih strank, ki so na evropskih volitvah nastopile z listo Federalizem. To se je pokazalo na zasedanju evropskega parlamenta, v Rimu pa z opozorilom valdostanskega senatorja Dujanyja na slovensko problematiko v razpravi o zaupnici novi vladi. Valdostanski poslanec Caveri in sardinska poslanca Loi in Columbu pa so v duhu manjšinske solidarnosti predložili v poslanski zbornici parlamentarno vprašanje, ki ga je predlagala šolska komisija Ssk. Posl. Caveri je že pred časom tudi s posebnim vprašanjem opozoril poštnega ministra na nevdržnost omejevalnega tolmačenja Londonskega memoranduma in Osimskega sporazuma glede rabe slovenščine v poštnem prometu in urado-

dalje na 4. strani ■

Pozabljeni datumi francoske revolucije

V poplavi praznovanj 200-letnice francoske revolucije so pariški organizatorji hote ali nehote izpustili iz programa slavnostnih prireditev celo vrsto datumov, ki imajo vsaj iz zgodovinskega vidika dokaj večji pomen od zavzetja Bastilije 14. julija 1789, ki so ga pred poldrugim mesecem na Elizejskih poljanah proslavili s tolikšnim poudarkom. Tako je 26. avgusta preteklo natančno 200 let, odkar je Ljudska skupščina izglasovala izjavo o človekovih pravicah. Prav tako pomemben datum, ki tudi ni našel mesta v uradnih proslavah, je noč med 4. in 5. avgustom, ko je Ljudska skupščina ob nepopisnem navdušenju poslancev in občinstva soglasno odpravila fevdalni sistem. Z odlokom, ki je obsegal bornih 15 vrst, so odpravili zakonske, upravne in gospodarske vplive fevdalnega sistema, s tem pa vse tisočletne privilegije vladajočih slojev.

Še važnejši pa je vsekakor 26. avgust 1789, ko je bila, kot rečeno, izglasovana izjava o pravicah človeka in državljana. Tudi besedilo tega ukrepa je zelo kratko, saj obsega le uvod in 17 členov. O osnutku so v skupščini razpravljali devet dni, nato pa ga odobrili z malenkostnimi popravki. Izjava se sklicuje na politične in filozofske smernice Montesquieua in Rousseaua. V prvem členu je rečeno, da se vsi ljudje rodijo svobodni in z enakimi pravicami. Drugi člen zagotavlja državljanom naravne pravice kot so svoboda, lastnina in varnost. V naslednjih odstavkih so razčlenjene svoboščine; tako ima n. pr. vsak državljan pravico svobodno izraziti svoje mnenje v govorni ali pisni obliki. Svoboda je neomejena, ne sme pa ogrožati svobode drugih.

Izjava o človekovih pravicah predstavlja pomembno novost, saj tudi s filozofskega stališča odpira nove možnosti moderne individualizma. Vsekakor pa je poudarjena vloga državljana, ki se mora podrediti skupnim interesom.

Tako pomembnemu dogodku pa v Franciji vsaj za enkrat niso posvetili večje pozornosti, kakor tudi ne na primer simpozija zgodovinarjev in filozofov, ki naj bi postavili v moderno luč pridobitve tedanjega časa. Vse kaže, da je šlo prirediteljem proslav ob 200-letnici francoske revolucije predvsem za zunanji videz, za množično privabljanje turistov, medtem ko je poglobljanje naukov in opozoril vročega poletja izpred 200 let ostalo nekoliko v ozadju.

—o—

SOVJETSKI ZAPORNIKI

V sovjetskih kazenskih in delovnih taboriščih je trenutno kakih 800.000 ljudi. Tako piše sovjetski tednik »Argumenti i Fakti«, ki pa ne omenja celotnega števila ljudi v raznih sovjetskih ječah. Že omenjena revija primerja stanje na tem področju v Združenih državah Amerike in Sovjetski zvezi.

Festival ob Velikem jezeru

Stresa, konec avgusta

Leto za letom se ob čudoviti in bohotni jezerski obali Lago Maggiore odvija znani poletni mednarodni glasbeni festival, imenovan »Settimane Musicali di Stresa« (Glasbeni tedni v Stresi). Slikoviti otoki v tem piemontskem delu jezera — Isola Bella, Isola dei Pescatori ter Isola Madre, znani tudi pod skupnim imenom Boromejski otoki — predstavljajo kar se da posrečen naravni okvir za pozno poletno glasbeno manifestacijo. Lahno šumenje jezerskih valov se tu v skoraj boleči modrini jezera lepo spaja z jasnim nebom, ki ga v večernih in zgodnjih jutranjih urah prekrivajo še rahle bele meglice; te skoraj tajinstveno zagrinjajo posebej tisti vodni rokav, ki mimo prej omenjenih otokov vodi proti švicarski obali tja do Locarna ...

— — —

V tem prijetnem okviru je potekal letošnji osemindvajseti glasbeni festival v Stresi. Kot vsa leta je tudi tokrat potrdil visoko umetniško raven in pokazal na zelo domiselno repertoarno izbiro, prav tako pa tudi na izbiro ansamblov in izvajalcev. Vsekakor je umetniška politika tega festivala Severne Italije tudi letos ponovno potrdila že začrtano muzikalno pot, po kateri hodi ta manifestacija. Zvestoba v glavnem tradicionalni in klasični (v najširšem pomenu) glasbeni literaturi ter priznanim poustvarjalcem — to je pot glasbenih tednov ob velikem jezeru. Iz tega jasno izhaja, da tu ni mesta za sodobno glasbo našega časa, posebej ne za kakršnokoli avantgardo.

Kaj je bilo letos na sporedu? Festival je odprlo veliko simfonično-vokalno delo J. S. Bacha, in sicer Pasijon po sv. Janezu. S tem se je spet posrečeno potrdila tradicija, da se prireditve začnejo z monumentalnim delom velike baročne literature (oratorijem, kantato, mašo). Sledili so komorni ansambel Moskovskih virtuozov spet s klasičnim programom (barok in klasicizem), nato pa cela vrsta bolj ali manj svetovno znanih izvajalcev in skupin. Naj omenim le nekatere: pianisti A. Weissenberg, N. Magaloff in Ph. Cassard, ansambli Camerata iz Berna, godalni ansambel milanske Scale, tržaški Trio, Rimski virtuoz. Med velikimi orkestri naj zabeležim simfonični radijski orkester iz Berlina ter orkester in zbor Bamberških simfonikov (z Brahmovim Nemškim rekviemom). Prav tako je bil, recimo, že običajen orgelski koncert v cerkvi sv. Ambroža (Viktor Lukas ter trobentač Maurice André) itd. Poleg tega še nagrajenci raznih mednarodnih glasbenih natečajev. Res zanimiv in pester program.

Sam sem se udeležil prvih dveh koncertov, ki sta bila oba na res visoki umetniški ravni. Za uvod je bil — kot že rečeno — na programu Bachov Pasijon po sv. Janezu, morda manj poznan kot je njegov tovrstni Matejev Pasijon. Vsekakor gigantsko in veličastno delo z vsemi tipičnimi Bachovimi glasbenimi primesmi: solistični deli, arije, dueti, recitativi; nato zbori v glavnem polifonske zasnove, polni drama-

tičnega naboja, kot solistični deli skoraj izrazito liričnega značaja. Izvajalci so bili Freiburger Bachchor in Freiburger Bachorchester, dirigent pa Hans Michel Beuerle. Nastopilo je že pet vokalnih solistov, med njimi posebej omembe vredna sopranistka Edith Mathis in tenorist Peter Schreier. Delo je po večurni izvedbi sprožilo navdušen in spontan aplavz nabito polne dvorane Kongresne palače. V začetku je pred koncertom predsednik festivala dr. Italo Trentinaglia povabil vse na skupno počastitev nedavno preminulega dirigenta Herberta von Karajana z enominutnim molkom.

Drugi večer so bili na vrsti Moskovski virtuoz. To je zelo znan in rafiniran komorni ansambel v godalno-pihalni sestavi. Njegov umetniški vodja in obenem prvi violina je Vladimir Spivakov, učenec znane ruske violinske in komorne šole. Za svoj koncert v Stresi so moskovski glasbeniki predstavili dela Johanna Sebastiana Bacha in Wolfganga Amadeusa Mozarta. Prvega so izvajali Koncert v d-molu za violino, oboo, godala in continuo BWV 1060 ter Koncert v e-molu za violino in orkester BWV 1041 (glavni solist Spivakov). Salzburškega mojstra pa so predstavili Simfonijo št. 15 v G-duru, KV 124 ter vedno lepo Serenado v G-duru KV 525 »Eine kleine Nachtmusik« (Mala nočna glasba). Igra ruskih glasbenikov je bila sproščena, fina in precizna.

— — —

Glasbeni festival ob Lago Maggiore je tako lepo potrdil svoj tradicionalni sloves in ugled. Umetniška politika je prav gotovo vedno jamstvo, da bo ta visoko zasnovana muzikalna prireditev še v bodoče nositelj trajnih vrednot duha in umetnosti posebej.

Andrej Bratuž

Narodi želijo sami...

■ nadaljevanje s 1. strani

Sovjetsko zvezo, je treba ugotoviti, da celi narodi še vedno trpijo za posledicami omenjenega tajnega protokola. To je predvsem primer treh, do leta 1940 suverenih držav ob Baltskem morju, katerih prebivalstvo javno in glasno zatheva, naj se tajni protokol tudi uradno razveljavi in naj se Litvi, Letonski in Estonski prizna kulturna, gospodarska in politična avtonomija.

Pol stoletja po začetku druge svetovne vojne, ki je tako usodno prizadela tudi naše kraje, prihaja v vzhodni Evropi, ki je bila prva prizorišče velike morije, čedalje bolj do izraza predvsem zahteva posameznih narodov, naj se jim prizna pravica, da sami odločajo o lastni usodi. To pomeni, da hočejo posamezni narodi — pa naj bodo še tako maloštevilni — sodelovati pri odločevanju temeljnih smernic lastnega nadaljnjega razvoja.

To dobro razumemo predvsem mi, ki smo pripadniki narodne manjšine sredi morja večmilijonskega večinskega naroda in ki zaradi lastnega obstoja terjamo pravico do sodelovanja in soodločanja pri reševanju velikih in majhnih vprašanj.

O metanizaciji vzhodnega Krasa

Deželni svetovalec Ssk Brezigar je naslovil vprašanje na deželni odbor v zvezi z metanizacijo Vzhodnokraškega področja tržaške občine. Svetovalec se sprašuje, zakaj se dela še niso začela, čeprav obstaja jo za to že finančna sredstva. Vse kaže, nadaljuje Brezigar, da se zadeva zavlakuje, dokler ne bi bil dosežen sporazum s prizadetimi domačini za lokalizacijo sinhrona. Tako naj bi metanizacijo teh naših vasi prikazali kot protidajatev. Poleg tega se širijo vesti, da bi dela zaviral tudi zaseben načrt za jahalno stezo, ki naj bi jo zgradili na zemljišču, namenjenem za plinovod.

Brezigar sprašuje deželni odbor, ali vse to ustreza resnici in kaj namerava dežela ukreniti, da se čimprej začne z deli.

To je ponoven dokaz mačehovskega odnosa oblasti — zlasti tržaške občine — do problemov kraške okolice, ki je v veliki večini slovenska. Mislimo, da je že skrajni čas, da se odnosi do nas spremenijo in da bo naša manjšina že enkrat znala pravilno oceniti na eni strani demagogijo posameznih politikov in političnih sil na drugi pa delovanje tistih, ki si resnično prizadevajo za rešitev nemajhnih problemov.

Spominska proslava ob 45-letnici požiga štirih vasi devinsko-nabrežinske občine

Sredi avgusta leta 1944 so nacifašisti požgali Vižovlje, Mavhinje, Cerovlje in Medjovas, da zglede »kaznujejo nepokorne domačine«. Letos se je protifašistični občinski odbor za Devin Nabrežino spomnil tega dogodka s polaganjem vencev na spominske plošče v posameznih vaseh in s skromno osrednjo proslavo v Medjevsi. Govoril je župan Brezigar, ki je tudi predsednik protifašističnega odbora, in poudaril, da Slovenci kljub velikim žrtvam med drugo svetovno vojno še nismo deležni tistih pravic, za katere smo se borili in ki nam po ustavi pritečejo. Spomnil je na trdoživost našega Kraševca, kar je dokaz prav Medjovas, ki je bila v obeh svetovnih vojnah do tal porušena in ki so jo domačini obakrat popolnoma obnovili in s tem dokazali trdno voljo, da se ohranijo na domačih tleh. Pozval je oblasti, naj že enkrat izpolnijo svoje obveze do naše narodne skupnosti. Govorila sta še Alojz Marković in Agostino Zerilli v imenu VZPI. Opozorila sta na velik prispevek naših partizanov in sploh domačinov v narodno-osvobodilni vojni. Na proslavi je sodelovala nabrežinska godba na pihala, ki je zagrnila nekaj priložnostnih skladb. Maloštevilnim prisotnim (pogrešali smo predvsem italijanske sodržavljane) je bilo napovedano, da bo čez pet let ob okrogli 50-letnici tega tragičnega dogodka svečana proslava v Mavhinjah.

n. k.

Ssk zavrača kriminalizacijo Slovencev in osvobodilnega boja

Izvršni svet Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji redni seji obravnaval pereča vprašanja slovenske narodnostne skupnosti in organizacijsko tematiko.

Pred skorajšnjim srečanjem Andreotti-Marković, poudarja, da medtem ko se krepijo pritiski in krnitve pravic, Italija ni izpolnila svojih ustavno in mednarodno zajamčenih obveznosti do slovenske manjšine. Obe državi pa nimata manjšine za subjekt dogovarjanja.

Slovenska skupnost je vedno izražala globoko sočustvovanje za vse žrtve predvojnih, vojnih in povojnih dogodkov, obsoja pa primere oportunitizma in izkoriščanja tragičnih dogodkov v volilne namene.

Slovenska narodnostna skupnost, ki je bila sama prva žrtev fašističnega preganjanja in je trpela za posledicami revolucionarnih ideoloških izbir ob koncu vojne in leta 1948, zavrača kriminalizacijo Slovencev in osvobodilnega boja.

Nadaljuje se razlaščevalna tlaka, ki se je razbohotila v zadnjih 40 letih. Zadnja primera sta Bazovica in Kolonkovec. Slovenska skupnost se bo še naprej z vsemi močmi upirala nadutim in neutemeljenim izbiram z vrha. Moč Slovenske skupnosti pa je odvisna od volilnega pristanka v slovenski narodnostni skupnosti in demokratični javnosti. Slovenska skupnost se pripravlja na skorajšnje zahtevne upravne volitve, že oktobra v Miljah, na pomlad v ostalih okoliških občinah.

Slovenska skupnost po normalizacijskem načrtu, ki je odstranil slovensko zastopstvo v osrednjih krajevnih upravah in ustanovah na Tržaškem zahteva ponovno vključitev svojih zastopnikov na enakopravni ravni, kot bistven subjekt razvoja celotne skupnosti.

Izvršni svet je nadalje izrazil nujnost preverjanja, odprtja in demokratične preosnove tistih slovenskih struktur, ki birokratsko in monopolistično pogojujejo razvoj in rast pa tudi samo politično delovanje slovenske narodnostne skupnosti.

—o—

O KRIZI V DEŽELNI UPRAVI

■ nadaljevanje z 2. strani

vanju, ki ga je isti minister izkazal v odgovoru na prejšnje vprašanje posl. Cavrija v tej zadevi.

Med ostalimi aktualnimi vprašanji, ki jih je obravnavalo deželno tajništvo Ssk, je treba omeniti še srečanje predsednikov Cossige in Drnovška v Benetkah ter uspeh Ssk in njenega deželnega svetovaleca pri zakonu o popravkih k deželnemu proračunu, kjer so prodrle zahteve, za katere si je tudi Ssk dolgo prizadevala, zlasti z začetno postavko v korist družbenogospodarskega razvoja Krasa s priznanjem Slovenskega raziskovalnega inštituta in drugimi ukrepi.

V nedeljo, 10. septembra, bo ob 9.30 v kapelici na Katinari sveta maša v počastitev Kraljice miru ob 50-letnici postavitve kapelice.

14. Kraška ohcet

Lepo dopoldansko sonce je botrovalo višku letošnje Kraške ohceti, ki so jo priredili že štirinajstič. V spremstvu številnih ljudskih noš in prijateljev sta letošnji kraški par Dunja Sosič in Davorin Smotlak odšla v nedeljo, 27.8., k cerkvi na Repentabru, potem ko sta nevestina »velika mati« in »veliki oče« predala nevesto v ženinove roke. Pred repentabrskim župnikom Tonetom Bedenčičem sta si prisegla večno zvestobo in izrekla svoj »da«, ki je zapečatil njuno usodo. Povratek v vas je trajal več časa, saj se je sprevod ustavil v restavraciji pri Furlanu za tradicionalni »žvacet«, nato pa se nadaljevalo do Kraške hiše v Repnu, ki v kraški ohceti nadomešča ženinov dom. Po živahnem dvogovoru in barantanju so nevesto sprejeli tudi na ženinovem domu. Gostje so napolnili domači borjač in si dali duška s pesmijo in harmoniko. Sledilo je slovesno svatbeno kosilo v gostilni pri Križmanu. Ženin in nevesta sta potem odprla ples in ljudsko rajanje na repenskem trgu. Sodelovala je tudi foklorna skupina »Stu ledi«.

Ansambel bratov Avsenik v Nabrežini

Znani ansambel bratov Avsenik je v nedeljo, 3. t.m., privabil v nabrežinsko telovadnico rekordno število ljubiteljev slovenske narodnozabavne glasbe. Vzdušje je bilo edinstveno, kot se dogaja le na koncertih svetovno znanih glasbenih zvezd. Ansambel je nastopil v delno prenovljeni sestavi, saj sta skupino zapustila kitarist Lev Ponikvar in basist Mik Soss. Na njuno mesto sta stopila kitarist Renato Verlič in basist oziroma baritonist Igor Podpečan. Peli so Jožica Svete, Joži Kališnik in Alfi Nipič. Publiko pa sta kot že običajno zabavala Franc Košir in Tone Fornezzi Tof.

Ves program izključno starih in novih melodij Slavka Avsenika je povezoval 20-letni organizator koncertov tega ansambla

Teo Lipicer. Izvedli so jubilejni program, saj je bil ta koncert prirejen v okviru 35-letnice skupine. Pravi jubilejni koncert pa bo v soboto, 9. septembra v Begunjah, v rojstnem kraju Avsenikov. Slavko Avsenik, o katerem so se širile novice, da namerava iz zdravstvenih razlogov »spraviti harmoniko«, pa bo vsaj do 40. jubileja ansambla še vlekel meh v veselje številnih, ki ne le na Primorskem, ampak tudi po drugih slovenskih deželah in po Evropi ter na drugih celinah radi poslušajo pesmi, kot sta »Slovenija, odkod lepote tvoje« ali »Tam kjer murke cveto«.

Večer sta priredila Slovensko kulturno društvo Igo Gruden iz Nabrežine in Skupina Ars Nova.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

Iz Goriške

Veliki rodoljub ima končno spomenik

Dne 27. avgusta 1889 je pomemben datum v zgodovini slovenskega planinstva. Na ta dan je namreč prevzel dušno pastarstvo na Dovjah pri Mojstrani Jakob Aljaž, veliki rodoljub, skladatelj, zborovodja, planinski organizator in triglavski župnik. Stoletnice so se slovesno spomnili 26. avgusta z odkritjem tri metre visokega bronastega spomenika, ki so ga postavili na župnijskem dvorišču na Dovjah.

Pred 4.000 planinci je najprej spregovoril pesnik in podpredsednik Slovenske socialistične zveze Ciril Zlobec, za njim pa še pisatelj, politik in kulturni delavec Matjaž Kmecl. Spomenik triglavskemu župniku Jakobu Aljažu je delo beograjskega akademika kiparja Nebojše Mitrića, ki je skulpturo daroval gorenjskim planincem. Slovesnost se je pričela z zahvalno mašo, ki jo je v cerkvi Svetega Mihaela daroval slovenski metropolit Alojzij Šuštar.

Slovenski center za glasbeno vzgojo »Emil Komel« GORICA

Vpis v različne tečaje za šolsko leto 1989/1990 bo od 11. do 15. septembra;

- Gorica, Riva Piazzutta 18, od 18. do 19. ure (tel. 533177)
- Doberdob, Stanko Ferfolja, Bratuževa ulica 4 (tel. 78262)
- Standrež, Župnijski urad (tel. 21849)
- Steverjan, Mirjam Hlede (tel. 884042)
- Podgora, Župnijski urad (tel. 390610)

Poučevali bodo: klavir, orgle, violino, violončelo, kljunasto in prečno flavto, oboe, klarinet, kitara, harmoniko, solo petje, teorijo, solfeggio, harmonijo, kontrapunkt, glasbeno zgodovino.

Ce bo dovolj zanimanja, bomo uvedli tudi pouk drugih instrumentov.

Predviden je poseben tečaj za čembalo.

Za najmlajše tečaj DO-MI-SOL.

FOLKLORNI FESTIVAL V GORICI

S slavnostno akademijo v prostorih Goriškega razstavišča se je v nedeljo, 3. t.m. zaključil v Gorici 19. svetovni folklorni festival. V popoldanskih urah je bil kljub nenaklonjenemu vremenu tradicionalni mimohod po mestnih ulicah, ki se ga je ogledalo preko 20 tisoč ljudi. Ljubitelji folklorne so tokrat lahko občudovali skupine iz Avstralije, Madžarske, Argentine, Španije, Poljske, Izraela in Italije, nastopile pa so tudi godbe na pihala iz Avstrije in Jugoslavije. Letos so nastopi prvič potekali na Goriškem razstavišču, nekoliko pa so spremenili tudi program tradicionalnega mimohoda folklornih skupin.

Karantanija - edina suverena slovenska država

Poleg že tradicionalnega mladinskega dneva Katoliške mladine in organizatorično in vsebinsko drugače zasnovane Kontaktne leče na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu se v zadnjih letih uveljavlja že tretja mladinska prireditev večjega značaja: mladinski kulturni festival. Prva dva festivala, ki sta bila v Kapli ob Dravi, sta skušala izmeriti odnos mladine do politike (zanimiva je bila predstavitev mladinske ankete) in do kulture. Pri tretjem mladinskem kulturnem festivalu leta 1987 v Št. Primožu pa je šlo za mladega človeka v dvo- oziroma večjezičnem okolju. Oroglja miza z zastopniki Madžarov in Hrvatov z Gradiščanskega, Ladincev in nemškogovorečih z Južnega Tirolskega, je nakazala marsikateri zanimivi vidik in utrdila prijateljske vezi med mladimi.

Letošnji 4. mladinski kulturni festival pa hoče odpirati prostor v slovenski svet, hoče v čim večjem številu zbrati mladino iz vseh treh Slovenij: iz matične Slovenije, kjer je ravno mladina na čelu narodnega prebujanja, znano pod imenom »slovenska pomlad«, iz zamejstva — torej Primorske, Koroške in Porabja — kjer mladina išče identiteto v napetostih manjšinskega okolja, in nenazadnje iz zdomstva — mladina iz Kanade, ZDA in Argentine, rojena na tujih tleh tisoče kilometrov od domovine, ki pa ni pozabila materinega jezika. Močna vez je slovenski jezik. Zato sta se organizatorja — Katoliška mladina in Krščanska kulturna zveza — že zelo zgodaj zedinila za geslo letošnjega festivala. »Slovenščina, moj jezik« — geslo, ki se je pojavilo prav na koroških tleh, ima sporočilno moč za vse Slovence po svetu. Podjetna in precej aktivna iniciativna skupina »Slovenščina, moj jezik« je prevzela vsebinsko pripravo mladinskega praznika. Že izbira kraja je zgovorna: mladinski festival bo v Celovcu in sicer v obeh mladinskih domovih — v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva in v Modestovem domu. To naj ne bi bila prireditev »levih« in ne »desnih«, temveč mladine, ki hoče nekaj premakniti v boljše, ki hoče iti mimo samomorilskih ideoloških in drugih razprtij, ki hoče zlomiti okamenelo strukturo znotraj narodne skupnosti.

Plakat, ki vabi na prireditev (glej naslovna stran), nakazuje še nekaj: Naša samozavest bi se morala krepiti prav iz zgodovinske, narodnostne in geografske zavesti, da nismo podrejeni otroci in potomci, temveč da gre pravzaprav za ozemlje, ki je bila zibelka slovenskega naroda. Iz te zavesti raste za vse Slovence — novo življenje v pisano ranolikost, ki je odprta v svet.

»Mladina išče svoj obraz« je zato tudi naslov simpozija, s katerim se prireditve mladinskega kulturnega festivala začnejo. Z dvema strokovnjakoma iz Trsta bodo mladinci skušali najti odgovore na vprašanja o mladinski kulturi in identiteti. Ta del festivala pripravlja Slovenska prosvetna zveza, kar kaže, da je za to prireditev uspelo premostiti tudi marsikateri ideološki jarek. Na predhodnem sporedu bodo tudi srečavanja in ekskurzije, pri čemer je posebno zanimiva tista, ki bo vodila po sledovih Karantanije na Krnski grad in Gosposvetsko polje.

Sam mladinski kulturni festival se začneja soboto zvečer. Svoj vrh pa ima nedeljo popoldne, ko se bodo zvrstile okrogle mize. Tematike so prav blizu slovenskemu življenju: Pet Slovencev šest mnenj, Karantanija — edina suverena slovenska država, Slowenstschina, moj jezik? Tudi izbira gledališke predstave »Kaplan Martin Čedermac« se vključuje v zamisel festivala. Vse skupaj se bo izteklo v sklepno prireditev z vr-

dalje na 6. strani ■

Knjižna ponudba celjske »Mohorjeve družbe«

Celjska Mohorjeva družba je pred nekaj meseci izdala na 16 straneh posebno publikacijo, s katero je predstavila vrsto svojih knjižnih izdaj in napovedala nekaj publikacij, ki bodo izšle v naslednjih mesecih. Publikaciji so dali naslov »Književni glasnik«; v njej že na drugi strani najdemo napoved za knjige, ki bodo izšle kot redna zbirka Mohorjeve družbe za prihodnje leto. Poleg Koledarja bo v Celju izšlo še 5 knjig. Izšel bo »Leksikon papežev«, ki ga je pripravil Metod Benedik, nato »Priročnik za nabiralce zdravilnih rastlin«, ki ga je sestavil znani pater Simon Ašič. Ta je pri Mohorjevi družbi pred leti izdal prvo in drugo knjigo z naslovom »Pomoč iz domače lekarne«. Obe sta doživeli izreden uspeh med slovenskimi bralci. Janez Juhant je pripravil izbor značilnih besedil znanega duhovnika in krščanskosocialnega delavca ter politika Janeza Evangelista Kreka. Knjiga bo imela naslov »Krekovo berilo«. Pri Mohorjevi družbi bosta nato izšli še dve knjigi. Spomini predstojnika otroške bolnišnice v Ljubljani doktorja Avčina in še 4 zgodbe iz življenja predšolskega dečka v štajerskem kmečkem okolju z naslovom »Najdenček«. Knjiga je delo Vesenjaka.

V Književnem glasniku zasledimo še drugo pomembno napoved. Ob 400-letnici prvega pre-

voda celotnega Svetega pisma v slovenščini, ki ga je, kot znano, opravil Jurij Dalmatin, se je celjska Mohorjeva družba odločila za »nekaj popolnoma novega v naši založniški dejavnosti in v slovenskem založništvu sploh«. Izdali bodo namreč Sveto pismo nove zaveze in psalme na računalniških disketah za uporabo na poljubnem modelu osebnega računalnika s trdo disketo. Založba namerava tako nuditi dragoceno orodje, ki bo še posebej koristno vsem tistim, ki se ukvarjajo s pisanjem besedil, v katerih navajajo odlomke iz svetega pisma. Računalniška izdaja Svetega pisma, napoveduje Književni glasnik, »nam bo omogočila, da bomo v nekaj sekundah poiskali, od kod je vzet določen citat, kje vse se pojavlja določen izraz (beseda) ali skupina besed. Istočasno si bomo lahko na zaslonu ogledali ta mesta na celotnem sobesedilu, lahko bomo na tiskalniku takoj izpisali poljubno število odlomkov, ki nas posebej zanimajo«. Program skupaj z besedili bo na razpolago na štirih disketah. Kdor bo želel imeti dostop do vseh besedil hkrati, bo lahko namestil diskete v poseben poddirektorij na trdi disk.

Celjska Mohorjeva družba stopa torej odločno v korak s časom in tako utrjuje vlogo, ki jo ima v slovenskem založništvu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

»Vesela pomlad« na tekmovanju zborov trinajstih narodov

V Arezzu, rojstnem kraju znamenitega meniha Gvidota, je bilo v dneh od 22. do 27. avgusta že kar sedemintrideseto mednarodno in sedmo državno zborovsko tekmovanje v polifoniji. Obe tekmovanji in festival narodnih pesmi je priredila glasbena »Ustanova Guido d'Arezzo« s soglasjem in (tudi gmotno) podporo toskanske dežele in pokrajine ter občine Arezzo. Pokrovitelj je bil predsednik republike, ogromno gmotno težo pa so nosila tri ministrstva: za turizem, šolstvo in za zunanje zadeve. Že ta dejstva kažejo na težo, ki jo ima omenjena glasbena prireditel v državnem in mednarodnem merilu. Žal je kultura, predvsem glasbena (zgolj lepa, ne pa koristna), vedno odvisna od politikov in gospodarstvenikov, kajti oni ji režejo kruh po večjih ali manjših kosih. S tolikšno podporo ne nazadnje tudi obilice manjših podjetij in bank, so se lahko tekmovalci nemoteno in brezskrbno pomerili med sabo.

Tekmovanje 28 zborov iz trinajstih narodov je potekalo v štirih disciplinah od petih predvidenih. Odpadlo je gregorjansko petje. Ni potrebno posebej poudarjati visoke ravni tekmovanja. Vsak zbor je namreč prišel v Arezzo šele po več pridobljenih zmagah doma. Za peto kategorijo je bil to celo pogoj. Sem spada naša deklisška pevka skupina Vesela pomlad z Opčin. Večkratne pretekle odlične uvrstitve in zmage v Vittoriju Venetu ter posnetki na kaseti so ji dovolile prisostvovati. Za ostale kategorije pa je zmaga doma neke vrste nenapisano pravilo, kajti v Arezzu jih čaka takoj trd kvalifikacijski oreh, katerega letos — žal — ni uspelo zdrobiti dobremu slovenskemu moškemu zboru Srečko Kosovel iz Ajdovščine. Visoka raven nastopajočih zblizha razlike in zaostri konkurenco, na ka-

tero je potrebno biti vsestransko pripravljen. Starogrški olimpijski rek, da je namreč »pomembno prisostvovati...« postane tukaj ne tolažilo, pač pa ustvarjalna resničnost. Pevci se lahko tukaj srečajo s številnostjo in pluralizmom pristopov k zborovski glasbi. Največji osebni napor se sreča z največjo osebno pozornostjo (to nepogrešljivo botro vsake umetnosti) do sebe in drugih, spoštovanje in občudovanje pridobitev in domislic pevovodij in pevcev »od daleč«, ki bi jih drugače toliko nikoli ne srečali. V tem je bila Vesela pomlad v Arezzu lahko vzor ostalim, kajti večji del časa pred tekmovanjem je posvetila poslušanju ostalih zborov in le majhen kos lastnemu urjenju tik pred nastopom. Tako je letošnji srednji dosežek v hudi konkurenci lahko odlična podlaga za naslednje tekmovanje. Le kdor ima pogum pogledati si z neizprosno resnicoljubnostjo v oči, le ta je zmožen napredovati. To velja še posebej za umetnost, to nevidno deželo človeškega uma, duše in čustev. Poudarek tekmovanja je bil skoraj v vseh kategorijah na renesančni glasbi. Žal se je dalo ravno na tem občutljivem področju zelo malo učiti od drugih, kajti redki se ji vsaj malo približajo, nihče pa je ne poustvarja.

Je predaleč? Toda napake drugih so lahko za nas pozitivno spoznanje. V glasbi je to ena odličnih poti do znanja, pot dozorevanja. Dekliska pevka skupina Vesela pomlad je tako prvič pogledala v svet odraslih. Bo prestopila prag? Upamo, želimo in pričakujemo, kajti prepričani smo v njihovo moč in zmožnosti rasti.

Naj si dovolim na koncu še majhno osebno pripombo na račun tovrstnih glasbenih tekmovanj ali natečajev. Po mojem mnenju zmalčijo naravo umetnosti, kajti postavijo jo v areno, na raven gladijatorskih bojev. Sam sem se moral temu vzdusju neprestano upirati, vendar moram odkrito priznati, da s pičlim uspehom. Moje sanje so uresničiti zbrano in delovni napor brez tekmovalnega topa sodnikov, uperjenega grozeče v nastopajoče, ki naj bi bili poustvarjalci, če jih tekmovanje ne bi malčilo. Vzdušje openskih pevk sem zato še bolj cenil: pretekle zmage jih

dalje na 8. strani ■

—o—

HONNECKER HUDO BOLAN

Znanega jesenskega velesejma v Lipskem v Vzhodni Nemčiji letos ni odprl vzhodnonemški državni in partijski prvak Erich Honnecker. V dobro obveščenih krogih pravijo, da je hudo bolan. Honnecker je 8. julija iznenada zapustil zasedanje Varšavskega pakta v Bukarešti in se predčasno vrnil v Vzhodni Berlin. Honnecker dalje ni imel napovedanega govora v Vzhodnem Berlinu ob 50-letnici izbruha druge svetovne vojne. Erich Honnecker je star 77 let in je bil v letošnjem avgustu dvakrat operiran.

Ob 500-letnici »Bohinjskega tedna«

V zadnji številki Naših razgledov, ki je izšla v Ljubljani 11. avgusta, se Stane Kovač v članku z naslovom »Izročilo Bohinjskega tedna« spominja 50-letnice tega zbora, ki so ga priredili v dneh od 7. do 13. avgusta leta 1939 na mali jasi pri cerkvi svetega Janeza ob Bohinjskem jezeru. »To je bil seminar«, pravi Stane Kovač, »ki ga je na pragu druge svetovne vojne organiziralo Akademsko društvo Zarja in se ga je udeležilo po tedanjih poročilih okoli 250 pripadnikov mlade slovenske inteligence. Šlo je za manifestacijo slovenske narodne in družbene misli, ki se je tisti čas oblikovala v mladem akademskem rodu in mu je bila pomembna pomoč in opora«. Članom društva Zarja so tedaj predavali najvidnejši slovenski krščanski izobraženci in javni delavci, ki so obdelali vrsto najbolj perečih vprašanj v tedanji slovenski družbi. »Mlada slovenska krščanska inteligenca v Zarji in krog revije Dejanje sta razumela, da gre za prelomni čas velikih družbenih dogajanj in socialnih sprememb. Evropa je bila tedaj neposredno pred drugo svetovno vojno, ki je izbruhnila 1. septembra 1939.«

Tedaj, pred 50. leti, so nastopili Fran Saleški Finžgar, ki je uvodoma pozdravil prisotne, nato pa imel predavanje na temo »Slovenska narodna svoboda in njena vrednost«. Sporočilo bi lahko strnili v misel, da sta osebna in narodna svoboda največji dobrini. Prisotne pa je pozval, naj delajo za dosego omenjenih vrednot. Sledilo je predavanje Janeza Janžekoviča. Znani filozof je predaval o »Človeku in njegovem smislu«. Tudi Janžekovič je obravnaval vrednote svobode in svoje razmišljanje razvil v opozorilo, da ne smemo nikomur dovoliti, da bi nam jemal svo-

bodo. Edvard Kocbek je govoril na temo »Oseba — središče novega življenja«. Sledilo je predavanje Franceta Koblarja. Obravnaval je vlogo, ki jo ima oseba v kulturi. Stanko Gogala je razmišljal o »Vzgoji in svobodi«. Poudaril je pomen, da vzgojitelji skrbijo za to, da vzgojijo notranje svobodne, pokončne ljudi. Janez Fabijan pa je razpravljal o Svobodi Cerkve in svobodi v Cerkvi.

Med predavatelji na Bohinjskem tednu leta 1939 je bil tudi profesor France Vodnik. Predaval je o Slovenstvu in katoličanstvu. Pri tem naj dodamo, da je France Vodnik pred desetimi leti na študijskih dnevih Draga imel predavanje, ki ji je dal naslov: Bohinj: ob 40-letnici neke vizije. Na koncu svojega posega je tedaj profesor Vodnik ugotavljal, da so bili mladi, ki so priredili tisti seminar, vendarle utopisti, ki so verjeli v neko idealno duhovno družbo.

V Bohinju pa so se za predavateljsko mizo zvrstili še Stanko Cajnkar, spregovoril je o Kaptoliški obnovi med nami, Jakob Šolar, ki je obravnaval Slovenski kulturni problem; Andrej Gosar, ki je orisal Osnovna narodno gospodarska vprašanja Slovenije; Bogo Grafenauer, ki je predaval na temo: Slovensko vprašanje ter še znani primorski politični delavec dr. Josip Bitežnik, ki je nastopil s psevdonimom Kržišnik. Predaval je o narodnoobrambnem delu. V predavanju se je velikokrat skliceval na stališča Janeza Evangelista Kreka. Bistvo njegovega sporočila je bila misel, da je »narodna obramba poglavitna naloga narodnega javnega življenja«.

Ta povzetek tedanjih predavanj nam potrjuje, da je šlo za teme, ki bi v bistvu lahko bile aktualne tudi v sedanjem času.

TELEVIZIJSKA ODDAJA O JAKOBU PETELINU - GALLUSU

Ljubljanska televizija je posnela oddajo o slovenskem skladatelju Jakobu Gallusu. Leta 1991 bo namreč minilo 400 let od njegove smrti in ljubljanska televizija se hoče te okrogle obletnice spomniti z oddajo, ki so ji dali naslov Enigma Gallus. Naslov je zelo dobro izbran, saj je o tem skladatelju znanega zelo malo. Oddajo je zrežiral Milko Sparembek, ki je tudi avtor scenarija in koreograf. Za tisk je pojasnil, da je oddaja predvsem televizijski balet na Gallusovo glasbo. Vendar pa je stestavljena iz različnih zvrsti. Vezni tekst bo pripovedoval igralec Aleš Valič, s pevskimi točkami pa sodeluje komorni zbor RTV Ljubljana. Urednica oddaje je Danica Dolinar.

KARANTANIJA — EDINA SUVERENA SLOVENSKA DRŽAVA

■ nadaljevanje s 5. strani

sto zanimivih nastopajočih. Poleg tega pa bodo na sporedu gledališka predstava, razstave, stojnice (podrobnejši spored bo še predstavljen v vseh slovenskih časopisih). Poseben spored za otroke kaže, da so nagovorjeni tudi mladi, ki imajo že družine.

Torej: z debelim svinčnikom si zaznamujte v vašem koledarju 21. - 24. september.

Sodobno kmetijstvo

Higiensko pridobivanje matičnega mlečka

Matični mleček je čebelji pridelek, ki je zaradi dragocenih sestavin vsestransko uporaben v ljudski medicini, dietiki in kozmetiki. Ko ga čebele izločijo iz faringalnih žlez, je bele do blede rumene barve, gost, kiselkastega okusa in značilnega vonja. Poleg vode vsebuje še do 18% beljakovin, 5,5% maščob in 8 do 18% ogljikovih hidratov ter vitamine B, H, D, E, A in S ter rudninske snovi v obliki soli - železo, kobalt, hrom, silicij in veliko aminokislin.

Je zelo občutljiv, škodujejo mu toplota, svetloba, vlaga in kemična sredstva. Na zraku se izsuši, strdi in potemni, je pa izredno ugodna podlaga za razvoj mikroorganizmov, ki matični mleček lahko pokvari in spremeni v škodljivo snov. Po zakonu in pravilnikih o kakovosti mora izpolnjevati celo vrsto zahtev, da ga dovolijo uživati.

Zbiramo ga v majhnih količinah posebno pazljivo, da ne bi okužili že prej zbranega. Prostor, v katerem delamo, najprej mehanično očistimo vse nesnage, nakar je šele mogoče razkuževanje, ki je še posebej uspešno, če je površina gladka (ultrapas, steklo, keramične ploščice, samo prekrivanja s papirjem ali platnom ni primerno). Snažni naj bodo tudi predmeti, s katerimi pridobivamo mleček.

Vakuumske sesalke izključujejo stik mlečka z okuženim orodjem, umazanimi rokami, zrakom. V praksi še vedno uporabljajo lesene ali plastične pripomočke, kar pomeni, da moramo les pred uporabo 10 minut prekuhati in posušiti. Plastiko pred vsako uporabo prekuhamo v vreli vodi, prav tako lopatice iz nerjavečih kovin.

Pri zbiranju matičnega mlečka moramo ličinke previdno odstraniti iz celic, da se ne poškodujejo, saj bi se sicer vsebina črevesa razlila v mleček in ga okužila. Mleček ne sme vsebovati voščin. Sprav-

vimo ga v kozarce iz temnega stekla in kozarček, dokler ni poln, hranimo v hladilniku pri temperaturi do minus 4 stopinje Celzija. Do vrha ga napolnimo kar v hladilniku, da temperature zbranega matičnega mlečka ne spreminjamo in tako povečamo možnost okužbe.

Navadno umivanje rok ne zadostuje, zato uporabimo milo, krtačo in vročo vodo.

Preko ust in nosu imejmo gosto prevezo iz gaze, da s kihanjem in kašljem ne uničimo truda. Lase prevežimo z ruto in nosimo sveže oprano belo haljo.

Z. T.

Krmni dodatki

Krmni dodatki za biološke funkcije živali niso nujni, imajo pa pozitiven vpliv na zdrave živali. Iščejo spojino, ki bo čez vse meje povečala prirejo mleka in prirast ter izboljšala učinkovitost izkoriščanja krme in kakovost pridelkov. Veliko pozornost je vzbudilo spoznanje, da dodatek antibiotikov izboljša prirast. Tudi spojine, ki spreminjajo hormonalno ali živčno uravnavanje metabolizma, živalim niso nujno potrebne, saj nimajo nikakršne hranilne vrednosti. Vsekakor pa bodo v bodoče predpisi o uporabi krmnih dodatkov morali biti prilagojeni predpisom države, ki bo te živali ali izdelke uporabila.

Zavedamo se nevarnosti onesnaženja in ostankov kemijskih spojin v živalskih tkivih, zato je bolj cenjena hrana, pridelana brez kemičnih dodatkov. Porabnike motijo dodatki, ki vplivajo neposredno na celični metabolizem živali. V to skupino sodijo hormoni in sintetizirane spojine, ki vplivajo na živčno regulacijo metabolizma. Stereoidni hormoni, bodisi naravni ali sintetični, so precej v rabi. Spojine stilbene na se površod prepovedane, čeprav pozitivno vplivajo na metabolizem rastočih in pitanih živali, zlasti goveda. Zmanjšujejo de-

lež maščob, a večajo delež beljakovin, kar je za prehrano ljudi zaželeno in dobrodošlo.

Po mnenju Evropske skupnosti iz leta 1982 količina steroidnih hormonov, ugotovljena v mesu tretiranih živali, ne pomeni nikakršne nevarnosti, če jih človek zaužije skozi usta. EGS je že 1985 dovolila uporabo steroidnih spolnih hormonov v prireji živali. Znanost je napredovala zlasti na področju ravnega hormona somatotropina, ki je specifična beljakovina za vrsto in ne učinkuje, zaužita skozi usta, ker beljakovinsko molekulo prebavi, razgradijo encimi živali v prebavnem traktu. Somatotropin izloča hipofiza, hormon pa močno vpliva na rast in laktacijo.

Proizvajajo goveji, prašičji in ovčji somatotropin, tisti rekombinirani ima večjo biološko aktivnost kot tisti, ki ga izloča hipofiza. Pri aplikaciji BST se molznicam poveča količina mleka korigirane na 4 odstotke maščobe dnevno na kravo za 4,6 kg. Če je zadostna količina beljakovin v obroku, somatotropin veča tudi prirejo mleka pri svinjah. Dnevni prirasti pri prašičih so se izboljšali za 2 do 28 odstotkov, izkoriščanje krme do 42%. Debelina hrbtna slanina se je zmanjšala za 8 do 58%. Razlike so velike, ugotavljamo pa, da lahko pričakujemo znatno izboljšanje prirastov, izkoriščanja krme, količine mesa in vsebnosti maščob.

Z. T.

—o—

»ZVON MIRU« V VARŠAVI

Ob 50. obletnici začetka druge svetovne vojne je Varšava prejela v dar od občine Hirošime »Zvon miru«. Njegovo zvočenje bo vsako leto dne 6. avgusta, na obletnico eksplozije atomske bombe v Hirošimi, opozarjalo na grozote vojne in na vrednost miru. Tako se do zdaj dogaja že v 60 mestih po svetu. Zvon miru daruje posebno Mednarodno združenje. Ti zvono nastajajo z zlitjem kovancev, ki jih darujejo različne države. Zvon miru v Varšavi je nastal iz kovancev, ki so jih darovale mnoge države po svetu.

Božja pot v Rim

VIRGIL ŠČEK

3

Petek, 21.12.1928

Na notranjem ministrstvu ob 9.30. Besednjak je prvi spregovoril in Bianchiju dejal tako: »Ker je to zadnja prilika, da govorim kot poslanec z zastopnikom vlade, želim izčrpno povedati, kar imamo na srcu. In sicer poročam o splošnem položaju naše manjšine, nato pa bom obdelal posebna vprašanja. Ugotoviti moram kot zgodovinsko dejstvo, da nismo bili Slovenci in Hrvatje nikdar nasprotni sporazumu med državama, nasprotno, želeli smo biti most, ki spaja latinsko civilizacijo s slovanskim svetom. To, smo mislili, je naša naloga, dana nam od usode. To lahko dokazem. Poslanec Šček je v svojem prvem govoru v parlamentu izjavil, da je to naš program. V deželi sami smo, čim se nam je nudila prilika, sodelovali z zastopniki laških strank v politiki, upravi in gospodarstvu. Leta 1921 smo sestavili z najmoč-

nejšo italijansko »grupo« vladno večino v deželni zboru, to v borbi zoper opozicijo, ki so jo predstavljali tako Italijani kot Slovenci. Očitno je torej, da jezikovno vprašanje in narodno vprašanje ni igralo nobene odločilne vloge v politiki naše dežele. To je razumljivo, ker smo imeli vse jezikovne pravice, šole, društva, svobodne organizacije, slovenski jezik se je prosto lahko rabil v uradih in v šoli. Naš jezik je bil laškemu enakopraven, jezik ni bil predmet boja. Toda ne samo v upravi in gospodarstvu, tudi v kulturi smo, ne z besedami, ampak z dejanji delali za zblizanje ljudstev. Dokaz: da smo na lastno iniciativo, ne da bi nas kdo k temu nagoval, izdali velik Dantejev zbornik, v katerem so sodelovali laški in slovenski učenci. Izdali smo prevod Manzonijevih »Promessi sposi«, slovensko-italijanski slovar, praktično knjižico z italijanskimi ne-

pravilnimi glagoli za Slovence, prevedli smo Rožice sv. Frančiška. (Izročil sem mu po en izvod.)

Kljub fašistični akciji leta 1922, po kateri je bil razgnan deželni zbor v Gorici in je bila ukinjena avtonomija v »novih deželah«, smo hoteli tudi z novo vlado spozumno sodelovati. Ugotavljamo, da je bila naša organizacija prva (podčrtal Šček) izmed vseh na Primorskem, ki je priznala novo vlado. To je storila, še preden je bil Mussolini imenovan za predsednika vlade. Poslanec Šček je v imenu politične organizacije šel v Rim in izjavil, da slovenske in hrvaške organizacije priznavajo novo vlado, za kar se nam je Mussolini osebno zahvalil. Črna ironija usode je, da vidimo marsikaterega vplivnega fašista, ki nam je tedaj ta naš korak ostro očital. In poslanec Šček je, dobro pomnim pismo, pisal v Gorico, če bo predsednik Mussolini *zapomni del problem naše manjšine* (podčrtal Šček), bomo z njim boljše izhajali kakor s katerokoli drugo vlado.

Prišel je čas volilnih reform. Decembra 1924. V decembru 1923 so nenadoma

Polemika med gostoma iz SZ

Na zasedanju federalnega sveta radikalne stranke v Rimu je prišlo do ostrega besednega spopada med sovjetskima gostoma. Prvi je nastopil bivši predstavnik sovjetskih oporečnikov Sergej Grigorijants, ki je poudaril, da v Sovjetski zvezi postajajo čedalje bolj akutni narodnostni spori, kar predstavlja nevarnost za celotno državo. Sergej Grigorijants je naglasil, da je boj za človekove pravice neločljivo povezan z zavestjo lastne narodne pripadnosti in lastne kulture. Te zavesti ne moremo ločiti od demokracije. V tem pogledu je položaj v Sovjetski zvezi zaskrbljujoč in se bo še poslabšal, vendar ni poti nazaj. Grigorijants je pozval transnacionalno radikalno stranko, naj nudi družbeno in politično podporo, da se demokra-

tično izkustvo posreduje z Zahoda na Vzhod. Če bo radikalna stranka nadaljevala z nenasilnim bojem za demokracijo, bo imela na tisoče članov v Sovjetski zvezi in v vzhodnoevropskih državah.

Za Gregorijantsem je takoj nastopil poslanec Vrhovnega sovjeta Jurij Afanasijev, ki je odločno zavrnil možnost državljanske vojne v Sovjetski zvezi, kajti v tem primeru bi v celotni deželi nastala prava katastrofa. Prizadevati si je po njegovem mnenju treba z vsemi sredstvi za izhod iz krize. Afanasijev je dejal, da so težave dobro znane, a da še nihče ne pozna pravega izhoda iz te krize, saj gre za stanje, ki nima primera drugod po svetu. Pred nami je 70 let družbene prakse in političnega dela, ki sta privedla do negativnih rezultatov. Prihodnost je po njegovem v sožitju med kapitalizmom in socializmom, na svetu pa ne bo miru vse dotlej, dokler si bosta oba svetova stala drug proti drugemu. Ne gre za odpravo enega in zmago drugega sveta, temveč za ohranitev tistih

vrednot, ki predstavljajo bogastvo za celotni svet, je zaključil sovjetski poslanec Afanasijev.

Poslanec Bordon vztraja pri svojih stališčih

Na zasedanju je nastopil tudi tržaški komunistični poslanec Wiler Bordon, ki je zagovarjal svoje ravnanje in zlasti svoj vpis v radikalno stranko. Ob tej priložnosti je odločno zavrnil očitke, ki prihajajo iz notranjosti stranke. Bordon je dejal, da se ni nikdar odpovedal svoji preteklosti in da vpis v radikalno stranko ne predstavlja izdajstva partije. Kdor tako misli, je poudaril poslanec iz Milj Bordon, dokazuje, da ima omejen in omejevalen pogled na dogajanje. Bordon meni, da bi se morali mnogi komunisti vpisati v radikalno stranko, da bi na ta način podprli sožitje dveh velikih idej, kot sta liberalna demokracija in socialistični humanizem, o katerih so mnogi mislili, da sta nezdružljivi. Čez nekaj dni bi o primeru komunističnega poslanca iz Milj Bordon moralo v Trstu razpravljati tudi deželno vodstvo komunistične partije Italije.

VRH NEUVRŠČENIH V BEOGRADU

Na slovesni otvoritvi je najprej spregovoril predsednik Zimbabweja Mugabe, ki je nato predal besedo jugoslovanskemu predsedniku Drnovšku, saj bo Jugoslavija v prihodnjih treh letih koordinirala delo gibanja. Drnovšek se je dotaknil najaktualnejših svetovnih problemov in poudaril, da se morajo neuvrščeni dobro pripraviti na vstop v 21. stoletje. Glavni tajnik Združenih narodov Perez de Cuellar je poudaril, da je prišlo do beograjskega vrha v pravem trenutku, saj bo zasedanje najvišjih predstavnikov tretjine človeštva tako pripomoglo k utrjevanju miru v svetu.

»VESELA POMLAD« NA TEKMOVANJU ZBOROV TRINAJSTIH NARODOV

■ nadaljevanje s 6. strani

niso opijanile, letošnje »številke« ocenjevalcev »derbija« jih glede na preteklost niso potrle. Lep znak dokajšnje imunosti glasbenega gladijatorskega virusa, obenem pa lep pokazatelj zrelosti pevovodja in pevk. Čestitamo!

Ivan Florjanc

V Gorskem Karabahu grozi državljanska vojna

V Bakuju, ki je glavno mesto Azerbajdžana, neprekinjeno potekajo množični shodi in zborovanja, na katerih udeleženci zahtevajo rešitev vprašanja Gorskega Karabaha. V soboto, 2. t.m., se je zbralo na glavnem trgu več kot 100 tisoč ljudi. Na shodu so sprejeli odločitev, naj se povsod v republiki začne splošna stavka v znak protesta proti upravi zvezne oblasti nad Gorskim Karabahom. Zborovanje je organizirala Narodna fronta Azerbajdžana, udeleženci pa so nosili transparente z zahtevami, naj se izpustijo politični zaporniki in naj se obsodita diktat Moskve in vmešavanje v notranje zadeve Azerbajdžanske republike. Zahtevali so dalje uki-

nitev izrednega stanja v Gorskem Karabahu, ki naj ga ponovno upravlja redna voljena uprava.

Gorski Karabah je bil pred enim letom postavljen pod posebno upravo z željo, da bi se na ta način umirile strasti in se položaj normaliziral. Ta pričakovanja pa se niso uresničila. Že peti mesec v glavnem mestu Stepanokertu traja splošna stavka, spopadi med Azerbajdžanci in Armenci pa so postali že vsakdanji pojav. Prišlo je tudi do številnih oboroženih napadov na obhodnice in postojanke enot takojmenovane notranje vojske, ki sodi pod sovjetsko ministrstvo za notranje zadeve. Predsednik posebnega odbora.

izšli zakoni, s katerimi so se *odpravile slovenske šole* (podčrtal Šček). Razume se, naravno je in človeško, da tega nismo mogli odobravati ter da smo se dvignili v obrambo našega jezika in naše omike. (Bianchi kima z glavo, češ: razumem.) Kljub temu sem jaz ob začetku zakonodajne dobe, v svojem prvem govoru povzel Ščekov program in izjavil, da je po našem mnenju Italiji *dana prilika, da dokaže, ali je sploh sposobna vladati nad drugimi narodi* (podčrtal Šček). Če je namreč ekspanzivnost Italije realna potreba njenega javnega življenja, potem bo morala Italija priti v stik z ljudstvi drugega jezika, druge vere, drugih običajev, katere bo morala umeti vladati. Julijska krajina je tedaj poskusno polje (campo d'esperimentazione). V duhu tega govora si je poslanec izposloval razgovor s predsednikom vlade, ki je tudi obljubil ne le, da bo problem preštudiral, ampak je povabil, naj naredimo načrt, naj predstavimo zahteve, ker namerava sklicati sestanek pod njegovim predsedstvom, na katerem bodo prisostvovali prefekti, pristojni ministri in poslanci ter zastopni-

ki manjšin. »Allora si vedrà quello che si potrà fare« (Tedaj bomo videli, kaj je mogoče narediti), je dejal. Bil sem vesel, je poudaril Besednjak, in dodal, naša organizacija se je na razgovor pripravila, a razgovora ni bilo nikdar.

Namesto tega so začeli na nas padati laški ukrepi, s katerimi so se uničevali naši interesi in se je iz vsega javnega življenja izrinjal naš jezik. V naslednjih letih nas ni nihče vprašal za svet, za naše mišljenje, temveč padali so udarec za udarcem, drug za drugim in bili smo prisiljeni, se braniti, namesto da bi sodelovali. Tako smo prišli do današnjega položaja, ko smo izgubili vse: šolstvo, kulturna društva, gospodarsko organizacijo, večino našega tiska itd.

V zadnjem času pa se je začela borba proti osebam. Po našem mnenju je taka politika do manjšine škodljiva za državo.

Dovolite, eksclenca, da Vam, je nadaljeval dr. Besednjak, odkrito povem, že eksclenci Federzoniju sem ob priliki daljšega razgovora pred leti povedal, da dobi-

va problematika slovenske in hrvatske manjšine v Julijski krajini dalje bolj mednarodni značaj, ne po zaslugi manjšine, temveč izključno po Vašem, laškem delu. Leta 1920, 1921, 1922, 1923 in celo 1924, se za našo manjšino v tujini ni zanimal nihče. Niti v kraljevini SHS se javno mnenje z nami ni pečalo. Srbska javnost se sploh ni zavedala, da živi v Italiji naša manjšina. O nji so bili informirani samo vodilni krogi politike. Radičeva borba na Hrvaškem proti monarhiji in Beogradu ter centralizmu je zaposlovala vse energije Hrvatov in njihovo časopisje se ni ukvarjalo z našo manjšino. Celotno v Sloveniji so bili članki o naši manjšini sporadični, priložnostni. Kar je zbudilo javno mnenje v SHS, je bila večkrat nespametna politika krajevnih fašistov proti nam: napadi na tiskarne, na osebe itd. Gospodu Federzoniju sem dejal: če se z nami nadaljuje taka politika, bo v nekaj letih odmevala zaradi nas vsa jugoslovanska javnost od Ljubljane do Soluna. In to ne po naši krivdi, ampak po vaši zaslugi.

(Dalje)